

ANY III.

BARCELONA 15 DE AVRIL DE 1905.

NÚM. 53

IDEALISTAS

ENTRE els que figuren dintre els grups coneguts ab el nom genèric de catalanistas es dibuixen duas maneres ben diferents de sentir el catalanisme; no son cada una de ellas característica de un grup, ni 's presentan d'una manera definida pera serho; constitueixen mes aviat una aspiració instintiva lligada per lo tant al caràcter especial de cada individu.

Tothom desitja l' Autonomia de Catalunya; uns senzillament porque creuen que te aquesta dret a governarse per si mateixa, y l' admeten tal com es, ab sas bonas qualitats y sos defectes, els altres porque aspiran a que Catalunya sia model de pobles, en costums y lleys, arts y ciencias y creuen que per conseguirho plenament es condició precisa quant menys l' autonomia.

Com ja he indicat avans, aquesta diferent manera d' apreciar las cosas no está perfectament marcada; no 's pot apoyar en documents ni en manifestacions explícitas y es molt probable que la majoria no 's donga compte perfecte de la seva manera especial de veure el catalanisme, per allò de que lo mes difícil es conèixer a un mateix, mes fixantse en conceptes y frases lletsats en conversacions las mes allunyades de catalanisme moltes vegades, en fets personals relacionats o no ab aquest, y ab uns sens fi de detalls que a primera vista semblan insignificants, podrán veures clarament aquellas diferències que senyalavam.

Ellas explican la aparent contradicció de molts que havent sempre figurat com a catalanistas y estimant avuy com ahir a Catalunya, abominan al present de casi tots els actuals actes catalanistas. No hi veuen resplandir aquella perfecció a que ells aspiran, ans al contrari hi veuen creixer a munts els defectes essencials que volen fer desaparèixer y considerant la desviació del catalanisme y dolentsen molt mes per apreciarla de prop y per afectarlos directament, se 'n queixan y en protestan, ja que no aspiran a que soni y s' extenga el nom de catalanista sino a que quant tots els catalans s' gagan catalanistas tots els catalans s' an honrats, serios, formals, mirall de bonas costums y bona criansa, no a que, bo o dolent, augmenti l' esperit català, sino a que aquest siga excelent sense cap màcula y així creixi y es desenvolli.

Quin dupte hi ha que els que aixis pensin serán somiadors, romàntichs, utopistes? Mes tingas present que las utopias, han sigut sempre la energia de que s' ha alimentat la transformació dels pobles. Peregrins incansables de la plana de la vida, els defensors dels grans ideals que may poden completament assolirse, tenen

la tasca prou penosa; sempre allunyantse d' ells l' horitzó que persegueixen; mes ells vencen ab son esforç la inercia dels esperits somorts que, malgrat sa resistència, es veuen arrastrats cap una nova via. Son els que anomena l' Alomar els futuristes y que descriu d' eixa manera:

«Jo voldria tenir temps pera expressarvos las modalitats sens fi de la florescència d' aqueixas ànimas excepcionals, incompatibles ab el mon qui las revolta. Si be totas ellas son coparticeps en el do de profecia o previsió, si be totas senten el contracop de futuras explosions, la marxa de futuras caravanas, la vibració de futurs clarins, cada una de ellas aporta una interpretació personal y genuina a l' himne dels temps nous. Flors escullides d' el sentiment, senten el desfici de las vocacions incompresas. La sensibilitat bateja en llur cos com un aucell presoner que aleteja. Un gran impuls de mes enllà, de supra sensible, d' espiritual els insufla espirs de vida nova. El mon els nomena desequilibrats, porque han perduda la normalitat infeconda y estàtica dels satisfets. Llur reyalme no se troba verament en aquest mon. Stuart Mill els anomena els descontents, Spencer, els inadaptats; Nietzsche els inactuals. Son hiper-estesichs, possats, inspirats. Llur obra comensa per una gran negació, y d' entre mitx d' aqueix pessimisme absolut, sobre las runas de lo actual, entreveuen, informulada y amorfa, pero segura y esplendent, la realitat futura. Son els Precursors, els Anunciadors y els Messies.

«Els uns duen la bona nova a las verges en el reculliment dels cubicles, els altres claman en el desert la profecia que ningú escolta, els altres cridan l' evangelio en l' atri dels temples vells o entre las turbas de Cafarnaum y moren sobre la montanya.

«L' esperit de tots ells es be l' ànima del Mon, qui sentintse sobrevenir ansies inartament, se concentra en l' home pera assolir l' única creació permessa a l' humanitat: Per aixó tals esperits haurien d' anomenarse Poetas, Poetas en la accepció originaria d' el mot, es a dir, creadors.»

[Benhajan, dochts, els gran idealistas]

¡NO PLOU!...

L' *Heraldo de Madrid* ha enviat a un de sos redactors a Andalusia. Las impresions que aquell treu del seu viatge son molt pessimistas.

«Si cruza la Sierra que separa a Castilla de Andalusia y hacéis alto en Córdoba; si en el camino vuestros ojos van curioseando por las incommensurables «tablas» y por las pinas albitanas, quizá os sintáis tentados a creer que, en realidad, todas las alarmas son infundadas.

Bajo un cielo siempre azul—¡siempre azul!—, sólo se per-

ciben verdes praderas, que en esta tierra precoz, y en el mes de Febrero, serían una promesa halagüeña; pero que hoy son no obstante su aparente esplendor, una señal cierta de ruina y de desolación.

En la Sierra y sus estribaciones, y en lo que puede atisbarse desde la ventanilla del vagón, en el vertiginoso correr del tren, los trigos, los yeros, las habas, sin alcanzar un gran desarrollo—y el desarrollo excesivo es casi siempre indicio cierto de «vanidad»—están preñados de promesas; pero—¡ay!—, cuando el tren para, notaréis que aquellas praderas de esmeralda están llenas de «malas yerbas», y veréis las cebadas mustias y perdidas, las leguminosas reseca y amarillentas.

Y esto en la Sierra y en sus estribaciones, donde el sol no abrasa tanto como en las estepas, donde el agua de los deshielos corre pocos centímetros por debajo del sembrado, donde las plantas, a poco que alarguen sus tentáculos radicales, logran alcanzar un átomo de humedad que las mantenga frescas, ya que no sirva a nutrir las en todo lo que requiere su labor fecunda de reproducción del germen...

Pero no os forjéis ilusiones, no os fiéis de las apariencias. Aquellos trigales, aquellos habares llenos de yerba nociva, que no arranca la azada, son indicio cierto de que, aun con las favorables condiciones de la Sierra, los dueños de cortijos y de haciendas consideran que se ha perdido el fruto de largos meses de trabajo, a menos que no lo remedie algo que no está hoy en España ni en las manos ni en la voluntad de los hombres.»

Ja poden pintar els viatgers l' hermosura del terror, la puresa del cel, l' exuberancia de la vegetació y tantas altres cosas que s' acostuman a descriure, en el fons, com diu en altre lloch el mateix periódich madrileny.

«Ahora por ejemplo (ahora y antes, era preciso estar ciego), la política palpitante entre nosotros es el hambre, no sólo de Andalusia, sino de toda España, no sólo del jornalero de Málaga o de Córdoba, sino de todos los asalariados y de cuantos se ven obligados a vivir con ingresos modestos.

[Si aquí apenas como nadie la mitad de lo que necesita!]

Es que hi ha el mancament de la voluntat de viure, se conserva dels moros llur fatalisme, sense llur activitat ni llurs dots de civilització; no s' aprofitan las excelents condicions naturals del país, se viu malament, al dia porque quien piensa en mañana desconfia de Dios.

Aixis se compren que quan un any el cel se mostra despiatat, quan no cau la pluja benfactors, quan certs fenòmens atmosfèrics no son favorables, tot es miseria y desolació y queixa y desesperació continua.

Admira llegir com els antics persas convertiren al seu país, abusat per un sol ruhent, en jardí ufanós, mercès a un intel·ligent sistema de canalizacions; un s' entusiasma ab el treball dels alarbs valencians y andalusos que tan profit sapigueren treure d' aquelles comarcas; no 's pot menys d' alabar per exemple, l' esforç dels agricultors belgas o francesos que treuen de llurs terras resultats maravellosos, y quan un els compara ab el migrat esforç y poca intel·ligència de casi todas las localitats del estat espanyol, la comparansa no pot esser mes aclaparadora.

Perque la Naturalesa no ho es d'ingrata, ni pobre, al contrari es riquíssima en sas manifestacions, sols hi ha que tenir talent y voluntat pera aprofitarlas.

Del mal que sufrenen molts punts d'Espanya, també ns en hem empeltat els catalans.

Aquí per una avaricia vituperable, per un afany mal entès, de possehir, de moment, algunas cantitats, s'han tallat sense consideració, sense cap mirament, boscos y mes boscos, sense replantarlos, com fan els vehins de l'altra banda del Pirineu, sense tenir en compte que 'ls arbres produeixen la condensació del vapor acúes de l'atmosfera, retenen grans cantitats d'aigües pluvials, evitant aixís els desastrosos efectes dels ayguats, embelleixen y fan sà el paisatge y son una font continua de riquesa, puig com deya un il·lustrat professor de Botànica país de molts boscos, país rich.

Tant que 's parla, entre nosaltres, de 'ls perniciosos efectes de la centralisació y no 's veu que aquí s'en practica una de pitjors conseqüències, trasladantse el pagés mitj acomodat al poble o a ciutat, hont te l'atractiu miserable de la petita política, de la vida de cassinet o de diversions barroeras y deixant abandonades llurs hisendes a gent molt trevalladora, si, pero que el seu trevall es rutinari, es com deu sigles enrera, que no treuben, ni poden treure, de las terras una quinta part de lo que podrien donar...

Ens anem assemblant als castellans y ja 's queixaba l'insigne Verdaguer de la despoblació de nostres montanyes, de que desapareixessin nucleus de intensa vitalitat.

Es terrible la sequedat del ayre, pero la empitjora y arriban a ferla incurable, els cervells y 'ls cors aixuts dels homes.

ANTONI SAYÓS

Parlém de guerra

Se contrariis fins á cert punt del us de medis de violencia, som lo suficientment franks y sincers, per creurels necessaris quan no hi basta la rahó pera assolir lo triomf d'un ideal ó per fer prevaldre una vritat nova que s' imposa per sa virtualitat demunt d'altres vritats enderreries y decadentes.

Aixó vol dir que som partidaris de la guerra, quan d'ella n'ha d'eixir un nou estat esplendorós de cultura, y quan d'ella ne resulti la manifestació del esclat d'una rassa, siga qualsevulla la seva finalitat. Admetem tot lo pes de la nostra afirmació.

Hi ha un principi fatal de lluyta no sols en l'home sino en tots los organismes de la Naturalesa, qu' es debades negar ni tant sols contrarrestar. Els naturalistas y en general tots los homes de ciencia han probat fins á la evidencia lo principi de lluyta en la Natura.

Ab lo perfeccionament dels estudis microbiològichs en el camp de la Medecina, ve á comprobarse aquest principi, que ja empiricament se tenia per cert en la antiguetat, al atribuirse la causa de las malalties á la lluyta entre 'ls esperits del Be y del Mal. Fins á la mort, en l'organisme extingit se serva aquesta lluyta fins son darrer átom.

La lluyta significa vida. Heusaquí la paraula.

Quan las ideas se son posadas front á front, resistintse la una á desaparèixer y pretenent la contraria sobreposarse-hi, es quan esdevé la lluyta, pero la lluyta ab sacrifici d'existencia, pera coronar la obra dels pensadors y poetas, precursors y apóstols de tota idea.

Quan una opressió ofegadora de la vida pesa demunt los pobles ó 'ls individuos, quan se tancan totas las portas de la resistencia pacifica, li son precisos á n' aquet poble y á n' aquet individu rompre com mar tempestuós los lligams que lligan la llur voluntat. Heusaquí altra volta lo principi de lluyta.

Estudien los llarchs segles d' historia, totas las diverses civilisacions, els diferents estats de cultura, y en ells hi veurén altra volta l'instint de lluyta; y quan l'home pretén sobreposarse á si mateix y en nom de la civilisació (que no cal pèndre-la en absolut sino en relació á las passadas ó á lo que puguin ésser las venideras) no exerceix l'art de la guerra, ó be s' enfebleix

y degenera, ó be reemprén ab coratge concentrat l'instint que donaba per ja extingit. Lo que hi ha es que, com á totas las foras de la Naturalesa, hi ha que distingir en la manera de practicar-se la lluyta, puig l'home ab sa intel·ligència y voluntat es el qui ha de regir l'us que en fá d'aquestas foras, us sempre acomodats á son fi.

Admetem, donchs, la lluyta en quan d'aquesta ne pot venir avens, llibertat, novas foras y valors que vingan á substituir los ideals gastats y envellits, quan aquesta lluyta siga lo cop de gracia pera que triomfi tot un esclat de cultura iniciat y seguit per tota una rassa.

En lo moviment que ha de tendir á donar á Catalunya la personalitat y poder deguts ¿qui será el que assegurí categòricament que á la fi lo triomf de Catalunya se degui solsament á la lluyta pacifica qu' estem exercint demunt los esperits? Ni en l'ordre d'humanitat, cedim de nostras afirmacions. Que's fassi una estadística de las existencias sacrificadas per l'actual civilisació, que si per qualche cosa te que particularisarse es per crudel é hipòcrita, y las ocasionadas per las guerras, y es veurá que no n'hi ha tant per fer lo plocicó. Dels mateixos humanistas que tant altruistas se mostran sempre que qualche aconeximent d'aquestos conomou l'Univers ¿quantas vidas han sacrificat en sas fabricas, en sos tallers, sofisticant viandas, ó be llogant habitacions bonas sols per corrals?

Es dir que repudiem ab tota l'ànima, tots els abusos de poder, la voluntat bestial de despotes, y 'l lladrocini com á únich medi, pero ¿benhaja la lluyta lliberadora!

Per aixó no podem ésser indiferents en la lluyta que té lloch en l'Extrem Orient, entre dues civilisacions ben diferentas: la russa y la japonesa. Y no podem serho d'indiferents porque tenim lo deber de preocuparnos de lo que passa en lo mon, mes de que segons lo cantó pel cual se decanti la victoria, triomfarán ó sortiran derrotats los principis de vritat nova ó enderrida, representadas respectivament pel Japó y per l'imperi rus.

Son dugas civilisacions ben oposadas las que lluytan, no dos reys; es l'esperit modern contra 'l vell; un ideal d'una civilisació futura ab ressabis d'altres antigas ben notables, ab la miserable idea d'una civilisació de jueus y visigoths.

Entre lo que mira al passat y lo que mira al pervindre, no hi ha necessitat de dir per qual cantó ens decantem.

Es un sofisma de que en l'actual guerra, lluytin la civilisada Europa y un parvenu del Assia enderrida. Dihem com l'Alomar: deixem á part lo que significa Europa y lo que significa l'Assia en quant á mots geogràfichs; pero acceptant lo mon europeu, com á sinònim de cultura, justament tal mot pot aplicarse al Japó, y de Russia podrem dirne qu' es la China d'Europa ab pretensions. Al triomfar los exèrcits nipons dels moscovitas no es á la part material dels medis de defensa y atach que 's deu unicament, sino á tota una rassa en en lo mes alt esclat de son esplendor.

Quant en Moltke torná á Alemania, després de la victoria, al ésser felicitat digué:—Alemania mes que al soldat deulo triomf al mestre d'estudi. Heusaquí donchs porque triomfa el Japó.

Una rassa que en cinquanta anys salta per sobre deu sigles, y 's posa al devant dels pobles mes civilisats de la terra, mereix lo nostre mes sincer respecte y admiració.

Un poble que en sa marxa envers un ideal de civilisació pren lo que li convé pera desenrotllar y enfortir la seva acció, abandonant en cambi tot lo que se li representan obstacles, pera formar-ne novas foras, es un gran poble.

Nosaltres que volem per Catalunya un pervindre hermós y digne de la historia y nostres desitjos, hem d'admirar lo progrés del poble japonés, é imitarlo en lo possible.

De moment hem après dugas cosas: Que la voluntat aplanas las montanyas y que no hi ha res invencible.

De moment l'encarregat de probarho es Russia, ahir fou Espanya.

Demá: qui será? Hi han molts sepulcres blanquejats per fora, contenint cossos putrefactes.

FRANCESC P. CURET.

LA PLASSA DELS JOSEPETS

RA diguin aqueixos senyors que tenim al Ajuntament: ¿quina nosa 'ls hi feya 'l nom d'aquesta plassa, porque prenguessin l'acord de canviarlo? Si hi hagués algún mortu fundat, prou que ho dirían, pero per ara, per lo que 's veu, aixó sols obeheix a un senzill capritxo.

La veritat es que ja va passant de mida la facilitat com se cambien els noms de carrers y places, com qui s'entreté en un joch qualsevol, per part dels ajuntaments, no sols lo de Barcelona, sino també d'altres pobles de fora.

La generalitat del públich no hi veu gran importancia en aquesta manera de procedir, pero si aném profundisant la cosa, si observém atentament el fet, hi trovarém mes transcendencia de lo que realment sembla: No deixa d'ésser significatiu pels catalans, que la cerimonia de descubrir la lápida del nom de Lesseps que ara s'ha posat a la plassa, anés seguida dels acords de la Marseles y de la marxa real espanyola.

Precisament l'ànima de Catalunya, l'esperit nacionalista de la rassa, está en la tradició; nostre poble es essencialment tradicionalista, com ho proven totes ses manifestacions històriques: esborréu de nostra terra les tradicions, y desapareixerá Catalunya. En tot allà hont se serva intacta alguna tradició popular, hi respira la vida de la Patria; en tot allà hont no 's veu algún d'aquells records misteriosament trasmesos de generació en generació, o aqueixos records se troven mistificats per influencias foranes, allà s'hi presenta una patria desfigurada o una ombra fúnebre de lo que fou la Patria.

Donchs be: els qui tenen interès en que 's perdi 'l vigor y manera d'ésser característica de nostra rassa, han seguit aquet procediment, que desgraciadament per nosaltres, els ha dat resultat. Han procurat fer desaparèixer tant com els ha sigut possible, nostres institucions, nostres lleys, nostres costums, nostre parlar, nostres antichs gustos, convertint l'antiga Catalunya en una Catalunya degenerada que no s'assembla gens a lo que era. Avuy, que ja poca cosa 'ns poden fer oblidar, segueixen lentament la tàctica en cosetes en apariencia insignificants, pero s'ha de tenir en compte que moltes coses petites arriben a formar un feix considerable.

No es que tingui importancia històrica 'l nom de la plassa dels Josepets, pero cal obrir els ulls al adonar-se de la manera com sovintegen les substitucions innecessaries de coses tradicionals catalanes, com si hi hagués l'intenció de fernes oblidar lo de casa nostra.

Ni hi havia necessitat de tal cosa pera perpetuar la memoria d'un personatge notable. En hora bona que 's glorifiquin els noms il·lustres; per 'xo hi han els llibres, la premsa, y fins se 'ls hi pot aixecar monuments, y posar llur nom en carrers nous que encara no siguin batejats. Pero pera fer aixó ¿hi ha necessitat d'esborrar, en guisa de menyspreu, una cosa respectable de nostra terra?

Apringuin, apringuin els administradors del poble: obrant contrariament a la manera d'ésser dels administrats, no sempre surt be l'administració; com que 'l poble català es amic de ses tradicions, parla sempre de la plassa de Sant Sebastiá, encara que oficialment tigué de Antonio López; anomena sempre 'l carrer Nou sense dir may del comte del Asalto; y de la mateixa manera la plassa del cap-de-munt de Gracia será sempre la dels Josepets, encara que la lápida no ho digui.

B. R.

ENGRUNAS

COM si no hi hagués hagut prou desgracias á Madrid amb l'enfonsada de las obras de las aguas de Lozoya, s'organís una manifestació de dol que, sigui per culpa dels manifestants sigui per falta de seny de las autoritats, produhi unas quantas víctimas mes, que si las afegim á las moltas que ocasioná la catástrofe, fan un total mes que regular.

Si un se pren la molestia de reflexionar un xich respecte aquets aconeximents no pot menos que treuren

una serie de conseqüències tristíssimes que forsosament donan una idea del baix nivell moral d'aquell país.

No volem esbrinar qui té la culpa dels successos del passat diumenge; sols volem fer constar que constitueixen una nota prou eloqüent pera afirmar la perturbació i desequilibri que regna en una població que *modestament* s'anomena el cervell d'Espanya.

Y, per si no n'hi hagués prou amb lo succehit fins ara, sembla que pera no faltar a la tradició, hi ha l'idea de celebrar una corrida de toros extraordinària al objecte de socorre las víctimes del enfonsament.

Es allò dels homeopatas: *un clavo saca otro clavo*. Que la sang de las víctimes abundosa xopa la terra, que 'l dol y la miseria s'escampan arreu: no hi ha que espantar-se per això; la sang dels caballs y toros, corrent mes abundosa encare, amagarà la sang dels ferits y morts del Lozoya, y, si com sucsoheix algunas vegades, un torero s'en vá pernas enlaire, tindran notícia prou sensacional pera esborrar el dol que la catàstrofe ha produhit y pera olvidar per sempre la miseria que passaran els parents y llegats de las víctimes.

No hi ha pas que negar que 'l poble castellà es un gran poble. Ni en las ocasions mes solemnes per aquella presencia d'ànimo que 'l posan a nivell de boig ó de super-home. Que encare no ho sé si son boijos ó super-homes.

EL principi de autoritat a Espanya té un prestigi y una forsa moral que és l'admiració de tothom.

Els estudia ts protestaren d'algunes disposicions que donà el ministre respecte a enseyansa y acordaren no assistir a las aulas mentres subsistissin aquelles. El govern per boca del ministre d'instrucció pública y per boca del mateix Villaverde digué que no s'ocuparien del assumto mentres els estudiants no deposessin la seva actitud. Donchs bé, el dia 9 hi hagué crisis pera donar lloch a la sortida del tal ministre entrantne un de nou que debutà amb la derogació de la ley que ocasionà la protesta dels estudiants.

Ja s'oposem que 'ls estudiants tenian tota la rahó al fer las reclamacions perque 'l instrucció pública a Espanya està si fà ó no fà tant desgavellada com tot lo altre, empero me sembla que quan un govern llença als quatre vents una afirmació tan categòrica com la de que no transigirà mentres no entrin a classe y després amb la excusa de un cambi de ministre transigeix, queda en un lloch bastant ridícul.

La cuestió era d'honor, no pera el ministre, sino pera el govern en pès. Qui amenaça y no pega per bestia queda, diem en aquesta terra, y el govern d'en Villaverde ha fet una cosa pe l'istol.

Si la reclamació es justa, com es de suposar, lo mes curt era estudiarho y posarhi prompte remey, y si no ho era havia de dimitir tot lo govern, en cas que fora major els obligués a transigir.

Quedem per lo tant en que 'l principi d'autoritat a Espanya està a un nivell bastant baixet que diguessim.

BONA prova del malestar moral que invadeix a Espanya és l'anomenat problema de las subsistències, cada dia mes difícil de solucionar perque cada dia venen a sumarse nous factors a una crisis que per lo duradera se pot dir constant y eterna.

Un dels llocs mes castigats es sens dubte l'Andalusia que, gracias a la idiosincrasia que la naturalesa els donà, se passen tot lo dia esgarrapant una guitarra y llensant ays y mes ays entenedors fins que arriba l'hora del ápat y s'adonan de que aquells ays no alimenten sino que dissipan, y s'adonan també de que no hi ha un pá a la post.

Sort que 'l govern se preocupa mes d'aquelles terres que de la nostre perque, amb la mandra que portan els andalusos a la esquena, si s'haguessin de refiar de lo que 'l govern fa per nosaltres prou els hi surtirian trenyinas a la boca, y prou s'en haurian d'anar al llit a las foscas si no tinguessin altra candela que la que 'l govern als catalans ens dona.

Pero com els deya, el govern de Madrid sempre té un recurs pera els *buenos españoles*, y si no poden menjar pollastre menján un altre cosa, que 'ls andalusos no s'hi quedarán may sense sopar.

Madrid 3, 23³⁰.—«El señor González Besada ha manifestado esta mañana que siguen llegando noticias alarmantes del estado de miseria que sufre la clase obrera en varios pue-

blos de Andalucía y especialmente en los de las provincias de Málaga y Sevilla.

Encaminados a remediar en parte el mal, publica la *Gaceta* varios decretos, promoviendo en uno de ellas nuevas obras en las referidas provincias.»

Ja veuen si es amatent la *Gaceta*. Son els fruyts materials que dona l'arbre de la centralisació, la conseqüència llògica de fondre pobles tant diferents de fesomia ètnica; els uns pagan y els altres gastan. Es la divisió del treball que segons els moderns perfecciona las especies; nosaltres trevallem y produhim; ellsgastant nostres cabals y alimentantse del nostre pá; uns y altres hem arribat a perfeccionarnos tant en aquet paper, que 'ls de aquí treballan que ni se'n adonan, y els de allá, ja ho tenen tant per costum això de que 'l govern els passi un vitalici, que si no 'ls el passés se creurían que 'ls roban l'aliment de cada dia.

Y si a las subvencions y obras de carácter extraordinari que 'l govern fá en aquellas terras hi ajuntem els favoritismes particulars que s'concedeixen a uns quants senyors que de la política viuen y que xuclan mes un d'ells sol que tota una provincia (com el regadío de las fincas d'en Romero Robledo que, com tothom sab, l'Estat el paga, poso per exemple), si a n'allo hi ajuntem això, bé podrem dir que 'ls nostres diners tots se perden per aquellas terras gastats en guitarras, canitas y toros.

Y visca la igualtat!!

ALTRA vegada s'repeteix a Barcelona un fet que repugna als sentiments d'humanitat que haurien de distingir una ciutat culta. Igual que l'any passat, en el precís temps de quintarse 'l nostre jovent, apareixen per les cantonades de la ciutat uns cartells anunciadors d'espectacles mes o menys incults, en els quals, a fi d'atreure l'atenció del públich, se fa ressaltar ab lletres grosses, per que 's vejin de lluny, aquestes paraules: *bando... quintas... 175.000 hombres...*

No mes voldria que 'ls autors d'aquesta broma de mal gust es trovessin en el cas de tenir fills que entressin en quinta; quan se sentirían plens d'angoixa y tristor per la pena que a tothom causa la contribució de sang, quan la mateixa febre d'una situació tant penosa 'ls fes mirar ab natural ansietat totes les disposicions de la ley de quintes, els posaria a la vista un d'aquells *bandos* de per riure en que 's fa 'l reclam d'una balladora de café-concert o d'algun altre espectacle de baix divertiment; ja veurien allavors l'efecte que fa; si no engegaven mil vegades al diable als qui 's burlen del públich de tant mala manera, demostrarien no tenir sentiments, ni dignitat ni vergonya.

¿No'n tenim prou ab lo pes de la ley de quintes, que encara haguem de sufrir un sarcasme tant dolorós?

Un poble que consent impassible la burla de sos propis conciutadans, mercadejadors sense conciencia, un poble que no s'ofén d'aquesta vergonya, mereix be 'l fuet de l'esclavitud; y sols quan sabrà indignarse per actes tant ignominiosos será mereixedor de la llibertat.

Tots els periódichs van plens de detalls de l'enfonsament del tercer dipòsit d'ayguas del Lozoya. Aquet dipòsit, com molts altres obras que s'construeixen a Madrid era dirigit y pagat per l'Estat.

Y pera que 's vegi com presta aquet els seus serveys que tant cars fa pagar, copia d'un diari de la Cort:

«PREDICIENDO LA CATÁSTROFE

El discurso del Sr. Prado Palacio

En la sesión del 11 de Julio de 1901, el actual Director de Agricultura, y entonces diputado de oposición, Sr. Prado Palacio, pronunció un discurso interesantísimo haciendo la historia desdichada de la construcción de un tercer depósito para aguas del canal de Isabel II, con destino al abastecimiento de Madrid.

El Sr. Prado Palacio denunció ante la Cámara lo que él llamaba el *parto* de veintidós años de incorrecciones administrativas (por que hubo inexactitudes en el orden técnico y horrores en el orden administrativo), que había de dar necesariamente como resultado una gran catástrofe.»

Ara vegin alguns fragments de dit discurs que confirmen la deixadesa y desgavell que hi ha en las cosas de l'Estat.

«Primero. En cuanto al Sr. Roa, que despilfarró, que dilapidó los intereses del Estado en esos justiprecios abusivos y escandalosos.

«Segundo. Que se exija la responsabilidad procedente al ministro que pagara esas escandalosas indemnizaciones; y

«Tercero. Que se exijan las responsabilidades que por lo menos por negligencia se derivan al Sr. Martín Montalvo, ingeniero del canal, que tardó dos años en cumplimentar la orden del superior jerárquico ministro de Fomento con fútiles excusas.»

«También ruego al señor ministro de Obras públicas que tenga la bondad, si entiende que hablo en justicia, de dar las órdenes de suspender inmediatamente, hoy mismo, esas obras de tercer depósito, que no han de llenar el fin que se proponen y han de ser un grandísimo peligro para Madrid, á mi juicio, y honradamente tengo que declararlo así; porque se gastarán miles y miles y cientos de miles y millones de pesetas en ellas, y jamás, señor ministro de Obras públicas, podrá ver su señoría construido y funcionando el tercer depósito.

«Se construirá, no diré que no; pero el día que el depósito se llene, por las oquedades que hay por debajo, procedentes de los viajes viejos, y por efecto del peso de seis toneladas y media por metro cuadrado á que ha de ser sometido aquel pavimento ó solera no podrá resistir, y las aguas se precipitarán por aquellas cañerías, produciéndose una verdadera catástrofe en Madrid. Ya el otro día tuvimos un aviso elocuente; pero al que, por lo visto, su señoría no ha dado importancia.»

Me sembla que 'ls comentaris hi sobran.

Prou se cridarà, s'obrirán informacions, pero passat un quant temps tot seguirà com avans.

Y es que tots els organismes de l'Estat son tan 'alsos y aparatosos com els dipòsits ensorrats, y 'l corch que amagan no 's destrueix fàcilment. No queda altre remey que fer foch nou y encara dubto si n'és a temps.

La Ilissó darrera

(CONTE D'UN PETIT ALSACIÀ)

Aquell matí era forsa cansoner per anar a la escola y tenia molta por d'esser renyat, per quan lo Sr. Hamel havia dit que preguntaria 'ls participis y jo n'ó sabia ni la primera paraula. Per un moment me vingué la idea de faltar a la classe y de posarme a correr pels camps.

El temps era xafagós y seré.

Per 'llá al fons del bosc se sentian xarrotejar las merlas y en lo prat Reppert, darrera 'l clar, los Prusians que feyan 'l exercici. Tot alló m'atreya molt mes que las reglas dels participis, mes habent pogut resistir la temptació, vareig correr ben depressa cap a la escola.

Al passar per davant de la casa de la Vila, vaig veure molta gent parada devant del petit enreixat del tauló d'edictes. Feyá mes de dos anys que d'allà 'ls venian totes las malas novas, las batallas perdudas, els requiriments, las ordres de la comandancia; y jo sens pararme pensaba:

«¿Que hi ha de nou, encare?»

Allavors, com jo atravessés la plassa tot corrent, el ferrer Wachter, qu'estaba allí amb son aprenent disposantse a llegir l'edicté, 'm cridà:

«No corris tant, petit: sempre hi arribarás massa d'hora a la escola!»

Creyent que 's burlaba de mi, vareig entrar tot sofocat al petit pati del Sr. Hamel.

Generalment, al comensar la classe 's feya un tant gros burgit que se sentia del carrer, los pupitres obrintse y tancantse, las lliçons que 's repetien de baix en baix tot tapantse las orelles per apendrerlas millor, y la grossa regla del mostre tot picant sobre las taulas, mentres deya:

«Una mica de silenci!»

Jo dessitjava aquest moment per arribar a mon lloc sens esser vist; més justament aquell dia tot estaba tranquil, com un mati de diumenge. Per la oberta finestra, veyá a mos companys col·locats ja tots en sos llocs y al Sr. Hamel que passaba y traspassaba amb la terrible regla de ferro sota la aixella. Era precís obrir la porta y entrar en mitj d'aquella calma immensa. Podeu contar si n'estaba de sofocat y si n'tenia de por!

Més, no, el Sr. Hamel me mirá sens rancunia y 'm digué dolsament:

«Ves depressa a ton lloch, Frantz, anabam a comensar sens tu.»

Tot passant per sobre 'l banch, vaig assentarme apresuradament en mon pupitre. Solsament allavors, bon xich refet de mas temensas, vareig notar que 'l

nostre mestre portaba sa levita verda, sa petxera fina de tabellas y son casquet de seda negra brodat que no's posaba més que 'ls dias d' inspecció o de distribució de premis. Amés tota la classe tenia quelcom de solemne y extraordinari. No obstant lo que més me sorprengué fou lo veurer al fons de la sala, en los banchs que generalment quedaban buits, gent del poble assentats y silenciosos com nosaltres mateixos, al vell Hauser amb son tricorni, l' antic alcalde, l' antic factor y altres personas més. Tota aquella gent semblaba trista; y Hauser habia portat un vell abecedari ratat de las puntas que tenia ben obert sobre sos genolls, amb sas grossas ulleras posadas sobre las páginas.

Mentres jo m' admiraba de tot allò, el Sr. Hamel habia pujat a sa tarima, y amb la mateixa veu dolça y reposada amb que m' habia rebut, ens digué:

«Fills meus, es la darrera volta que vos faig classe. De Berlín, ha vingut ordre de no ensenyar més que 'l alemany en las escuelas de la Alsacia y la Lorena... Lo nou mestre arribá demà. Avuy es vostra darrera lliçó de francès. Vos prego tingueu forsa atenció.»

Aquestas pocas paraules me trastornaren. Ah! els miserables, vetaquí lo qu' habian posat a la casa de la Vila.

Ma darrera lliçó de francès!...

Y jo qu' amb prou feynas sabia escriure! No n' apendria may, donchs! Era precis quedarme allà!... Com me dolia are 'l temps perdut, las festas fetas per anar a collir nius o per anar a patinar al Saar! Els meus llibres qu' a tot' hora trobaba tan fastigosos, tan pesats d' aprendre, ma gramática, ma historia santa 'm semblaban are vells amichs que 'm feya molta recansa deixar. Igual qu' al Sr. Hamel. La idea de qu' ell tenia d' anarsen, que jo no 'l veuria més, me feya oblidar los castichs y las palmetadas.

Pobre home!

Era en honor d' aquesta darrera classe que s' habia posat sos vestits de festa, y are comprenia 'l perque els vells del poble habian vingut a seure al cap-de-vall de la sala. Allò semblaba dir que 's dolian de no haber vingut més sovint a aquesta escola. Era així com una mena d' agraïment al nostre mestre per sos cuarenta anys de bons serveys y de rendir llur homenatge a la patria que s' en anaha...

Estaba aquí de mas reflexions, cuan vaig sentir cridar mon nom. Era 'l meu torn de dir la lliçó. Que no hauria dat jo per poguer dir de cap a cap aquesta famosa regla dels participis, ben alt, ben clar, sens una falta; més vareig embrollarme a las primeras paraules, y per maneixa dret balancejantme en lo banch, amb lo cor petit, sens gosar a aixecar lo cap. Escoltaba al Sr. Hamel, que va parlar-me:

«No 't renyaré pas, Frantz, ja tens prou castich... vetoaquí. Sempre 's diu: Bah! ja hi ha temps. Ja apendré demà. Y després veus lo que passa... Ah! aquesta ha sigut la gran desgracia de nostra Alsacia, sempre deixar la instrucció per demà. Interinament aquella gent d' allà tenen dret de dirnos: Com! Prete-neu esser francesos y no sabeu ni parlar ni escriure vostra llengua!... En tot això, mon pobre Frantz, no ets pas tu encare 'l mes culpable. Tots hi tenim bona part de culpa.»

«Vostres pares no n' han pas tingut massa gana de veurehus instruits. S' estimaban mes enviarvos a cavar la terra o a la fàbrica per tenir alguns diners mes. Jo mateix no tinch res per acusar-me? Es que jo no vos he fet ben sovint regar mon jardí en lloch de trevallar? Y cuan he volgut anar a pescar truitas, es que no m' hi enfadat per poguervos despedir?...»

Allavors de l' una cosa a l' altra, lo Sr. Hamel se posà a parlar-nos de la llengua francesa, dihent qu' era la millor llengua del mon, la més clara y la més sòlida: qu' era precis conservarla entre nosaltres y no oblidarla may, perque, cuan un poble cau esclau, mentres conserva sa llengua, es com si tingués la clau de sa presó... (1) Després agafà una gramática y 'ns lligé nostra lliçó. Jo estava sorprès de veurer com ho entenía. Tot lo qu' ell deya me semblaba fàcil, fàcil. No crech pas que may hagués escoltat amb tanta atenció, ni qu' ell hagués posat tanta paciència en sas explica-

cions. S' hauria dit, que 'l pobre home avans d' anarsen volia donarnos tot son saber y fents-el entrar dins del cap en una sola vegada.

Acabada la lliçó 's passà a la escriptura. Per aquell dia, lo Sr. Hamel ens tenia preparats exemples nous, sobre 'ls quals havia escrit en magnífica lletra: FRANSA, ALSACIA, FRANSA. ALSACIA. Semblaban com petites banderas que volejaban al voltant de la classe penjadas devant de cada pupitre. Era precis veurer com tothom s' aplicaba y amb quin silenci! No se sentia res més que 'l rasquejar de las plumas sobre 'l paper. Un moment entraren unas llagostetas; mes ningu en feu cas, ni tant sols els petits que s' aplicaban a fer pals, amb un afany, amb un cuidado, com si allò encare fos del francès... Sobre 'l terrat de la casa, els coloms s' arrullaban tot baixet y jo 'm deya tot escoltantlos:

«A veure si s' els obligarà a cantar en alemany, a n' ells també?»

De tant en tant, cuan alsaba 'ls ulls de sobre ma página, veyia al Sr. Hamel immòbil en sa tarima y mirant fixament los objectes que l' envoltaban, com si hagués volgut emportarsen amb la mirada tot lo petit estudi... Penseu després de cuarenta anys, qu' ell era allà al mateix lloch, amb son pati devant d' ell y la classe tota iguala. Solsament los banchs, s' eran allisats, gastats per l' us; els noguers del pati habian crescut y la enredadera qu' habia plantat allí mateix engarlandaba are las finestras fins al sostre. Quin disgust té d' esser per aquest bon home abandonar totas aquestas cosas, y sentir a sa germana qu' anaba y venia per la cambra de sobre, desposantse a tancar llurs maletas! perque tenian d' anarsen l' endemà, anarsen del país per sempre.

No obstant tingué 'l valor de donarnos la classe fins al final. Després de la escriptura, tinguérem lliçó d' historia; tot seguit los petits cantaren a chor lo BA, BE, BI, BO, BU. Alla baix al fons de la sala, l' avi Hauser s' habia posat las ulleras, y tenint son abecedari amb las dugas mans, deya las lletres amb ells. Es veyia qu' ell també s' aplicaba; sa veu tremolaba d' emoció y era tan gracios sentirlo, que tots sentiam ganas de riure y de plorar. Ah! sempre més me 'n recordare d' aquesta darrera classe...

De cop lo relloge de la esglesia tocà mitj-dia, després l' Angelus. Al mateix moment, las cornetas dels Prussians que retornaban del exercici resonaren sota nostras finestras... lo Sr. Hamel s' aixecà, palit, sobre la tarima. Jamay m' habia semblat tant gran.

«Amics meus, digué, amics meus, je... je...»

Mes alguna cosa l' ofegaba. Ell no podia pas acabar la frase.

Allavors se tombà vers la pissarra, agafà un tros de de guix, y apoyantse amb totas sas forsas, escrigué tant gros com pogué:

«VISCA LA FRANSA!»

Després quedà quiet lo cap apoyat en la paret, y sens parlar, amb sa mà ens feu senyal de:

«S' ha acabat... aneuosen.»

ALFONS DAUDET
(Versió Catalana.)

NOVAS

Nostre bon amich y company en Ramón Sal, ha suferit la dolorosa perdua de son benivolunt pare en Domingo Sal y Albafull.

Acompanyem al amich Sal y a la seva familia en son just dolor.

—**Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana.** Aquesta entitat ha distribuït durant el mes de Mars passat, la cantidad de 484'75 ptas, repartidas entre las 11 escuelas que subvenciona actualment y en adquisició d' obras de ensenyansa.

Al mateix temps prega a totes les entitats y particulars que tingan de dirigir-se a la mateixa que si no volen sufrir perdua o retràs de las comunicacions que li envihin prenguin

bona nota del domicili del Secretari, carrer de la Cadena, número 9, pis 1er, 2.ª porta.

—**Honrosa distinció.** L' eminent astrònom català y director del Observatori Fabra, del Tibidabo, en J. Comas y Solà, ha sigut distingit ab lo premi Janssen a París, creat especialment pera premiar los mellors treballs sobre Astronomia y Meteorologia.

Ens en felicitem.

—**Orfeo Graciench.** Ab un plé complert, tingué lloch lo dia 26 del passat mes de Mars, en l' espayós Teatre Modern de Gracia, l' anunciat concert que en obsequi a n' els seus socis, donà aquesta simpática institució. Escecutaren ab molta justesa, composicions d' en Lassus, Morera, Balcells, Rodoreda, Ciril, Vives, Mendelssohn, Montes, Clavé, Weber, Nicolau, Otto y Grieg, mereixent moltes els honors de la repetició, distingintse entre elles *Patria Nova* d' en Greig, cantada per las tres seccions de senyoretas, homes y noys ab acompanyament d' orquesta, piano y harmonium.

—**Centre Excursionista de Catalunya.** Ab l' activitat de costum segueix treballant aquest Centre per l' instrucció y cultura de Catalunya. Ademés de las cátedras de Geologia, Geografia e Historia de la Literatura catalana. En Joaquim Cabot y Rovira, hi ha donada una tanda d' interessants conversas referents a son viatge a Orient, que s' han vist forsa concorregudas. S' hi han projectat bon nombre de vistas, reproduint monuments, paisatges y llocs sagrats de la Judea y Palestrina.

Lo Dr. En Antoni Bartumeus hi ha donades també tres conferencias sobre lo Santuari de St. Joan del Herm, detallant ademés dels itineraris y bellesas mes notables de l' encontrada un extens nombre d' aplechs y rodalías que s' hi celebran.

Ademés, en Cèssar A. Torras, relatà en altre conferencia, una excursió «De Bagà a les fonts del Cardener y serres de la Mare de Deu del Hort y de Busa». En totas ditas conferencias s' hi projectaren nombrosas vistas fotogràfiques.

Verament notable, com haviam ja previst, fou la sessió folk-lòrica dedicada a les cansons amoroses, les quals foren cantades ab molt de gust pel senyor Peró, acompanyades al piano pel mestre Masó y Goula, y comentades per n' Aureli Capmany. Aytals cansons foren *Lo Rossinyol*, *La Mort de la Nuvia*, *Maria*, *L' estudiant de Vich* y *ls Fadrins de Sant Boy*; després de cantarse també la preciosa *Filla del Marxant*, explicà 'l senyor Capmany diverses variants de la mateixa, conegudes al nom de *La Infanticida* que 's troven a Fransa, Italia, Alemanya y Grecia, pero que no se 'n han trovat a Espanya ni a Portugal, essent digne de observar que en totes aqueixes variants se presenta a la mare infanticida com una desgraciada, prova del gran sentit moral que ha tingut el poble en condemnar unaniment un crim tant horrorós, com també ha tingut un criteri molt sà en l' altra cansó igualment cantada, la *Mariagneta*, en la que 's presenta un amant desgraciat que en lloch de desesperarse bojament se resigna y sab sacrificar noblement sa voluntat. En la sessió vinent seguirán altres cansons del mateix genre d' amoroses. Està preparantse l' excursió del diluns de Pasqua a Manresa, que coincidirà ab l' inauguració del nou Centre excursionista del Pla de Bages, primera entitat d' aquesta classe que estarà estretament relacionada ab lo Centre de Barcelona, qual acte 's tracta de ferlo lluhir ab una important sessió folk-lòrica, y d' amenisar-lo ab una cobla que tocarà sardanes.

—**Centre Nacionalista Català.** A Tarragona s' ha constituït una nova entitat baix aquest títol, havent publicat un manifest ple d' entusiasme per la causa catalanista, que fou profusament repartit, y que no publiquem per sa molta extensió. Constitueixen lo Concell Directiu: President, Francesch A. Nel-lo; Vis-President, Jordi Pedrol; Secretari, Salvador Moya; Vis-Secretari, Agustí Lliteras; Tresorer, Ricart Gelabert; Comptador, Gabriel Ballester; Bibliotecari, Ezequiel Ayguadé.

—**Academia dels Sants Just y Pastor.** Aquest centre d' ensenyansa catalana celebrà 'l dia 9 una sessió literaria y musical ab motiu de la repartició dels premis del certamen del dia 2. Entre 'ls diversos treballs literaris que, alternats ab cansons populars y peces musicals, componien el programa de la festa, mereixé generals elogis un treball sobre ensenyansa, original del soci en J. M.ª Alcoverro, premiat en un certamen, del qual ne lligé alguns fragments ab molta justesa d' expressió nostre amich en Manel Ribas, director de les escoles d' aquesta Academia; essent també molt aplaudida la lectura de la *Oda a Barcelona*, de Mossen Cinto, feta per l' alumne 'n Joseph Sandarán. La vetllada acabà ab un discurs del soci senyor Viladoms, en el que demostrà la necessitat de l' ensenyansa catalana com a medi de prosperitat y verdader progrés de la Patria.

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 96.—Barcelona.

LA DEVANtera circula, igual que anteriorment *La Nació Catalana*, per medi de propagadors, que son els qui prenen un nombre determinat d' exemplars, pagantlos als següents preus

Una acció de 100 exemplars,	Ptas. 3'50	} Per cada número, compresos gastos de correu per Catalunya
Mitja acció de 50 »	» 1'80	
Un quart d'acció de 25 »	» 1	
Un vuyté d'acció de 12 »	» 0'50	
Undotzau d'acció de 8 »	» 0'35	

Barcelona: els mateixos preus, repartintse a domicili. —Aforas de Barcelona, 5 céntims de més per cada envió d' un o més exemplars. —Extranger: preus dobles. —S' envia un sol exemplar al qui fassi un donatiu anyal de qualsevol import. —Pagaments a la bestreta: S' admeten sagells de correu y documents de fàcil cobrans. —Es lliure la reproducció dels treballs. —No s' tornan els originals.

(1) Mistral.